

Aina sama laulu

Varhaisiän musiikinopettajien yhteistyön merkitys musiikkileikkikouluryhmien tuntien suunnittelemisessa ja materiaalin valmistamisessa

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Musiikkipedagogi
Varhaisiän musiikkikasvatus
Opinnäytetyö
Syksy 2016
Janna Ilén

Lahden ammattikorkeakoulu
Musiikkipedagogi

ILÉN, JANNA:

Aina sama laulu
Varhaisiän musiikinopettajien yhteistyön merkitys musiikkileikkikouluryhmien tuntien suunnittelemisessa ja materiaalin valmistamisessa

Varhaisiän musiikkikasvatuksen opinnäytetyö, 27 sivua, 5 liitesivua

Syksy 2016

TIIVISTELMÄ

Pedagogisessa opinnäytetyössäni halusin tutkia, kokevatko varhaisiän musiikinopettajat yhteistyön merkityksellisenä musiikkileikkikouluryhmien tunteja suunnitellessa ja materiaalia valmistaessa. Halusin selvittää, kaipaavatko varhaisiän musiikinopettajat tuntien suunnittelemiseen muutosta, esimerkiksi itsenäisen suunnittelemisen sijaan yhteistyötä.

Toteutin Aina sama laulu -projektin, jonka tavoitteena oli löytää uutta energiaa tuntien suunnittelemiseen sekä materiaalien työstämiseen. Aina sama laulu -ryhmän tavoitteena oli myös valmistaa runsas ja kattava materiaali-paketti ryhmän jokaisen osallistujan omaan käyttöön. Aina sama laulu -projekti käynnistyi Facebookin Muskari-ideoita-sivustolla tammikuussa 2016. Ryhmään mahtui enintään seitsemän varhaisiän musiikinopettajaa ja ryhmä täyttyi vuorokaudessa.

Ryhmä kokoontui yhteensä neljä kertaa, ja näiden tapaamisten aikana päätettiin yhteisesti, mitä teemoja ja musiikillisia asioita haluttiin projektin aikana työstää. Valituista teemoista ja musiikillisista asioista ideoitiin ja tuotettiin valtava määrä materiaalia. Yhteisen prosessin jälkeen koostin ryhmän jäsenille materiaali-paketin. Se koostuu kahdesta erillisestä vihosta, materiaalioppaasta sekä tähän liittyvästä nuottikokoelmasta. Ne kuuluvat opinnäytetyön pedagogiseen kokonaisuuteen julkaisemattomina liitteinä.

Ryhmän osallistajat kirjoittivat jokaisen tapaamiskerran jälkeen palautetta, jonka perusteella totesin, että Aina sama laulu -ryhmän osallistajat kokivat tämänkaltaisen yhteistyön merkitykselliseksi ja idearikkaaksi tavaksi suunnitella musiikkitoimintaa. Palautteista kuvastui vahvasti, että ryhmätyöskentelyn lisäksi osallistujat saivat toisiltaan vertaistukea, mikä koettiin ensiarvoisen tärkeäksi.

Asiasanat: musiikkikasvatus, musiikkileikkikoulut, musiikkipedagogiikka, musiikkipedagogit, opetusaineisto, työtavat, yhteistyö

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Music

ILÉN, JANNA:

Always the Same Song
Significance of cooperation between
early childhood music teachers when
planning the lessons of music
playschool groups and preparing ma-
terials

Bachelor's Thesis in Early Childhood Music education, 27 pages, 5 pages
of appendices

Autumn 2016

ABSTRACT

In my pedagogic thesis, I wanted to study whether early childhood music teachers consider cooperation to be significant when planning the lessons of music playschool groups and preparing the required materials. I wanted to find out whether early childhood music teachers wish to change the way in which they plan the lessons.

I realised the *Always the Same Song* project with the goal of offering new motivation for teachers who are planning lessons and preparing materials. Another objective of the *Always the Same Song* group was to prepare a comprehensive package of materials for the participants of the group to use in their work. The *Always the Same Song* project started in the Muskari-ideoita ("Ideas for music playschools") Facebook group in January 2016. The group could consist of a maximum of seven early childhood music teachers, and this number of participants was gathered within 24 hours.

The group convened a total of four times. During the meetings, the participants decided together what kind of themes and music-related issues they would like to work on during the project period. Once the materials had been prepared together, I created a material package for the group members. The material package consisted of two separate notebooks, a material guide and a collection of music notes.

After each meeting, the group members provided feedback in writing. Based on the feedback, I determined that the participants of the *Always the Same Song* group found the cooperation important and felt that it was a good way to get new ideas and plan music playschool activities. The feedback clearly indicated that in addition to the teamwork, the participants found peer support in each other and considered this support of utmost importance.

Key words: cooperation, methods, music education, music pedagogues, music pedagogy, music playschools, teaching material

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	MUSIIKKIPEDAGOGIN AMMATTITAITO	3
3	MUSIIKKITOIMINNAN SUUNNITTELU	5
3.1	Musiikilliset työtavat	7
3.1.1	Laulaminen	7
3.1.2	Loruileminen	8
3.1.3	Musiikkiliikunta	9
3.1.4	Soittaminen	10
3.1.5	Kuunteleminen	11
3.2	Musiikkitoiminnan suunnittelun erityisalueet	12
3.2.1	Teematyöskentely	12
3.2.2	Motivointi	13
3.2.3	Käsiteparit	13
3.2.4	Piilo-opetus	14
4	RYHMÄ	15
4.1	Tavoitteellinen ryhmä	15
4.2	Ryhmätyöskentely	16
5	AINA SAMA LAULU -PROJEKTI	17
5.1	Ensimmäinen tapaaminen	17
5.2	Toinen tapaaminen	18
5.3	Kolmas tapaaminen	19
5.4	Materiaalipaketin työstäminen ja jakaminen osallistujille	20
5.5	Ryhmän osallistujien palaute projektista	22
5.6	Yhteenveto	23
6	POHDINTA	25
	LÄHTEET	26
	LIITTEET	28

1 JOHDANTO

Tässä pedagogisessa opinnäytetyössäni tutkin varhaisiän musiikinopettajien yhteistyötä oppimateriaalin tuottamisessa. Opinnäytetyöhöni kuuluu käytännöllinen materiaalipaketti, joka koostuu ohjeet sisältävästä materiaalioppaasta ja nuottikokoelmasta. Tätä materiaalipakettia ei julkaista, vaan se jaetaan vain ryhmäläisille. Opinnäytetyöni kirjallinen osa puolestaan määrittelee varhaisiän musiikinopettajien ammattitaitoa ja ryhmän käsitettä ja kuvailee ryhmän läpikäymää prosessia. Lopuksi arvioin prosessia saamani palautteen ja omien kokemusteni perusteella.

Aluksi perehdyn varhaisiän musiikinopettajien ammattitaidon eri osa-alueisiin sekä yhteistyöhön ja sen merkitykseen varhaisiän musiikkikasvatuksen opetustuntien suunnittelemisessa ja materiaalien kokoamisessa. Varhaisiän musiikinopettajan työ on opettamisen lisäksi pitkälti tuntien suunnittelemista. Tämä tarkoittaa käytännössä muun muassa musiikillisten tavoitteiden asettamista, teemojen kehittämistä, useiden nuottikirjojen tutkimista, mahdollisesti uusien laulujen säveltämistä, säestyksen harjoittamista, musiikillisten työtapojen hyödyntämistä sekä suunnitellun ja koostetun materiaalin soveltamista erilaisten musiikkileikkikouluryhmien ikä- ja valmiustasoa vastaavaksi.

Olen toiminut opintojeni ohella varhaisiän musiikinopettajana ja jo vuoden opettamisen jälkeen koin välillä hetkiä, jolloin tuntui kuin kaikki hyvät ideat olisi jo käytetty. Tuntien suunnittelemisen tuntui joskus kovin hankalalta ja sanoinkin välillä, että tämä jatkuvana materiaalipankkina toimiminen väsyttää. Jäin pohtimaan, miten alalla jo vuosikymmeniä toimineet varhaisiän musiikinopettajat kokevat tämän tilanteen. Kamppailevatko he saman tunteen kanssa ja kaipaavatko hekin vaihtelua tuntien suunnitteluun? Haluavatko he ehkä kokeilla tuntien suunnittelua ryhmässä?

Hyvä esimerkki tarpeesta ja halusta yhteistyöhön varhaisiän musiikinopettajien keskuudessa on Facebookissa toimiva erittäin aktiivinen ryhmä nimeltä Muskari-ideoita. Ryhmässä on tällä hetkellä yli 2000 jäsentä ja siellä

kysellään ja jaetaan ideoita jäsenten kesken. Useista eri aiheista on koostettu myös valmiita tiedostoja, joista löytyy musiikkileikkikouluryhmiin sopivaa toimintaa laidasta laitaan.

Idea tämän opinnäytetyön aiheeseen syntyi runsas vuosi sitten matkalla koulutukseen, kun automatkan aikana pohdimme kollegojen kanssa uutta materiaalia syksyn muskareihin. Jo pienessä ajassa autossa oli heitetty ilmoille useita erilaisia ideoita, muun muassa lauluja ja loruja. Tämä havainto varhaisiän musiikinopettajien ammattitaidosta ja runsaan materiaalin hallinnasta sekä oma tunteeni ehtymättömänä materiaalipankkina toimimisesta sai minut miettimään, voisiko tuntien suunnittelua toteuttaa tulevaisuudessa yhteistyössä varhaisiän musiikinopettajien keskuudessa.

Otin haasteen vastaan ja päätin kokeilla löytyykö varhaisiän musiikinopettajien keskuudesta innokkaita ja yhteistyöhaluisia tekijöitä, jotka kokevat pyörittävänsä samaa laulua vuodesta toiseen ja kaipaavat tilanteeseen muutosta. Lähdin tutkimaan, miten varhaisiän musiikinopettajat kokevat yhteistyön merkityksen musiikkileikkikoulun ryhmien tunteja suunnitellessa sekä materiaalia koottaessa. Ryhmän tavoitteena oli löytää uutta potkua tuntien suunnitteluun tekemällä yhteistyötä ja samalla valmistaa runsas materiaalipaketti ryhmän jokaisen jäsenen omaan käyttöön. Aina sama laulu -ryhmä sai alkunsa ilmoituksesta yllämainitussa Muskari-ideoita-ryhmässä ja ensimmäisen vuorokauden aikana ryhmään oli ilmoittautunut enemmän halukkaita kuin oli mahdollista ottaa mukaan.

Varhaisiän musiikkikasvatukseen suuntautuneen musiikkipedagogin ammatillinen osaaminen on erityisen laaja-alaista. Opinnäytetyöni luvussa 2 esittelen musiikkipedagogin ammattitaidon osa-alueita ja muusikkoutta. Luvussa 3 käsittelen musiikkipedagogin musiikkitoiminnan suunnittelua ja musiikillisia työtapoja sekä musiikkitoiminnan suunnittelun erityisalueita. Luvussa 4 keskityn ryhmän käsitteeseen ja ryhmätyöskentelyyn. Aina sama laulu -projekti on kuvattu kokonaisuudessaan luvussa 5.

2 MUSIIKKIPEDAGOGIN AMMATTITAITO

Musiikkipedagogi AMK -tutkintonimike käsittää kaksi eri suuntautumisvaihtoehtoa, varhaisiän musiikkikasvatuksen ja instrumenttiopetuksen. Keski-tyn opinnäytetyössäni vain varhaisiän musiikkikasvatukseen suuntautuneen musiikkipedagogin eli varhaisiän musiikinopettajan ammattitaitoon, opetus-työhön ja sen suunnitteluun.

Varhaisiän musiikinopettaja osaa suunnitella tavoitteellisesti etenevää musiikkikasvatustoimintaa ja ohjata erilaisia musiikin varhaiskasvatuksen lapsi-, perhe- ja instrumenttiryhmiä sekä myös ikäihmisten musiikkiryhmiä. Varhaisiän musiikinopettaja tunnistaa oman musiikillisen ja pedagogisen identiteettinsä, josta käsin hänen toimintansa pedagogina toteutuu. (Lahden ammattikorkeakoulu 2012.)

Ammattitaitoinen varhaisiän musiikinopettaja osaa yhdistää oppimistapah-tumassa emotionaaliset ja kognitiiviset toiminnot sekä liikkeen. Tämä on keskeistä varsinkin pienten lapsen opetuksessa. Varhaisiän musiikinopet-taja tarvitsee oman muusikkoutensa lisäksi erityistä herkkyyttä, taidon kuun-nella ja ymmärtää lasta sekä lapsen musiikillisen – ja kokonaisehityksen tuntemuksen. Varhaisiän musiikinopettaja tarvitsee edellämainitun ymmär-ryksen ja tietämyksen lisäksi tietoa ryhmän kehittymisen vaiheista, ryhmän merkityksestä yksittäiselle lapselle sekä ryhmän struktuureista ja roolija-oista. Varhaisiän musiikinopettaja toimii lapsiryhmässä aina johtajana, ja kasvattajana hän tuntee pelisäännöt, joiden mukaan toimitaan. (Marjanen 2011a, 387.)

Varhaisiän musiikinopettajan työn keskeinen osa on lapsen musiikillisen ke-hityksen tukeminen. Edellä mainitut asiat varhaisiän musiikinopettajan tie-tämyksestä ja ymmärryksestä ovat olennainen osa suunnitteluvaihetta sekä pohdittaessa suunnitelman toteuttamista käytännössä. Varhaisiän musiikin-opettajan syvälinen ymmärrys kantaa opetuksessa pieniin yksityiskohtiin saakka. (Marjanen 2011a, 387.)

Kaarina Marjanen kuvaa artikkelissaan *Musiikkipedagogi (AMK): pääai-
neena varhaisiän musiikkikasvatus* varhaisiän musiikkikasvatuksen eksper-
tiksi kasvamista. Varhaisiän musiikinopettajalla on oltava vahvasti hallin-
nassa työn kokonaisuuden osa-alueet: musiikilliset tiedot ja taidot, pedago-
giset taidot erilaisine muotoineen sekä itse työ kokonaisvaltaisella tasolla.
(Marjanen 2011b, 481.)

Musiikkikasvattajalle, kuten varhaisiän musiikinopettajalle, musiikin tekemi-
sen taidot ovat olennainen osa ammattitaitoa. Näiden taitojen harjoittamisen
ja kehittymisen myötä opettajalle rakentuu myös muusikon identiteetti (Huh-
tanen & Hirvonen 2013, 38.) Marjasen mukaan varhaisiän musiikinopettajan
muusikkous luo identiteetin persoonalle, perustan musiikilliselle minälle,
pohjan työlle sekä ammatillisen ja elävän otteen työhön. (Marjanen 2001b,
481.) Varhaisiän musiikinopettajan on myös hallittava monia instrumentteja
ja nautittava omasta äänestään. Asiantuntijuuden ydin on musiikillisten tai-
tojen ja musiikillisen identiteetin vahvuus ja monipuolisuus. Nämä tekevät
mahdolliseksi heittäytymisen ja joustavuuden. (Marjanen 2011b, 481.)

3 MUSIIKKITOIMINNAN SUUNNITTELU

Varhaisiän musiikinopettajan työhön ja sitä kautta myös musiikkitoiminnan suunnitteluun vaikuttaa työnantajasta riippuen esimerkiksi laki taiteen perusopetuksesta. Laissa määritetään taiteen perusopetuksen olevan tavoitteellista ja tasolta toiselle etenevää ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta (Laki taiteen perusopetuksesta 21.8.1998/633, 1 §). Taiteen perusopetusta voi järjestää esimerkiksi kunta. Kunnan lisäksi taiteen perusopetusta voi järjestää kuntayhtymä, rekisteröity yhteisö tai säätiö. Luvan taiteen perusopetuksen järjestämiseen näille myöntää asianomainen ministeriö. (Laki taiteen perusopetuksesta 21.8.1998/633, 2 §.) Laissa määrätään myös, että Opetushallitus päättää taiteenaloittain perusopetuksen tavoitteista ja sen keskeisistä sisällöistä (Laki taiteen perusopetuksesta 21.8.1998/633, 5 §).

Esimerkiksi taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa annetaan tavoitteet myös varhaisiän musiikkikasvatukselle. Tavoitteena on, että lapsi saa musiikillisia elämyksiä, valmiuksia ja taitoja, joiden avulla luodaan pohja hyvälle musiikkisuhteelle sekä myöhemmälle musiikkiharrastukselle. Tavoitteena on myös, että lapsi kehittyy kuuntelemaan ja kokemaan musiikkia sekä ilmaisemaan itseään musiikin keinoin. Musiikin laajan oppimäärän perusteiden mukaisesti varhaisiän musiikkikasvatuksen keskeisiä sisältöjä ovat musiikin eri elementit: rytmi, muoto, harmonia, melodia, dynamiikka ja sointiväri. Lapsen musiikillista muistia ja musiikin kuunteluvalmiuksia kehitetään ja harjoitetaan elämyksellisesti ja leikin avulla. Näin tuetaan samalla myös lapsen kognitiivista, emotionaalista, motorista ja sosiaalista kehitystä. (Opetushallitus 2002, 9.)

Varhaisiän musiikkikasvatuksen kohderyhmien kirjo on erittäin laaja ja se vaihtelee oppilaitoskohtaisesti. Varhaisiän musiikinopettajat ry määrittelee internetsivuillaan eri kohderyhmiksi 0–2-vuotiaiden perheryhmät, 3–6-vuotiaiden musiikkileikkikouluryhmät, soitinryhmät, valmentavan musiikinopetuksen ryhmät, musiikin perusteiden alkeisryhmät, taideintegraatioryhmät ja erityistä tukea tarvitsevien lasten ryhmät (Varhaisiän musiikinopettajat ry

2013). Esimerkiksi Pohjois-Kymen musiikkiopistossa on tarjolla vauvamuskariryhmiä, sisarusryhmiä, 3–5-vuotiaiden leikkiryhmiä, piano-, kantele- ja lyömäsoitinryhmiä sekä esimerkiksi soitinkaruselliryhmiä. Soitinkaruselli on 6–8-vuotiaille lapsille suunnattu soitinopetusmuoto. Soitinkarusellissa lapsi pääsee lukuvuoden aikana tutustumaan neljään musiikkiopistossa opetettavaan soittimeen. (Pohjois-Kymen musiikkiopisto 2016.)

Musiikkileikkikoulutoiminta rakennetaan musiikillisten työtapojen avulla. Samalla otetaan huomioon asetetut tavoitteet, lapsen ikätaso, musiikillisen kehityksen ja muun kehityksen taso, lapsiryhmän koko, erilaiset persoonallisuudet ryhmän sisällä sekä parhaillaan käsitellyssä oleva teema ja aihepiiri. Alle 3-vuotiaiden kanssa musiikkileikkikoulutoimintaan osallistuu myös vanhempi. Tällaisten perheryhmien tuntien suunnittelussa sekä opetuksessa on huomioitava myös tunnilla mukana olevat aikuiset. (Marjanen 2011a, 388.)

Musiikkitoiminnan suunnitteluun sisältyy materiaalin valinta, joustavan tuntisuunnitelman kirjoittaminen, laulunopetussuunnitelma ja motivointikeinot. Laulunopetussuunnitelmalla tarkoitetaan tässä säästytyn ja laulun harjoittelemista etukäteen sekä melodisen puhtauden ja tarkkuuden, tempon, tunnelman ja oikean sävellajin valitsemisen huomioon ottamista. Varhaisiän musiikinopetuksessa tärkeää on se, että tunti aloitetaan ja lopetetaan aina samaan lauluun. (Marjanen 2011a, 388.) Sillä, että tunnissa on selkeä aloitus ja lopetus, luodaan turvallisuutta ja yhteenkuuluvutta. Se opettaa lapsia myös hahmottamaan muotoa. Varsinainen tekeminen sisältää runsaasti toistoa sekä liikkeessä että leikissä. Suunnitellessa on myös hyvä muistaa, että mitä riehakkaampi leikki, sitä pidempi tynnyttely- ja rentoutusosa tarvitaan. (Kivelä-Taskinen 2013, 61.)

Musiikkileikkikoulutoiminnassa ryhmien kestot voivat vaihdella 30 minuutista 60 minuuttiin. Esimerkiksi perheryhmällä musiikkituokion kesto saattaa olla 30 minuuttia ja 5–7-vuotiaille kesto voi olla 60 minuuttia. (Kivelä-Taskinen 2013, 61.) Esimerkiksi Pohjois-Kymen musiikkiopistossa 4–5-vuotiaiden leikkiryhmien tunnin kesto on 60 minuuttia (Pohjois-Kymen musiikkiopisto 2016).

3.1 Musiikilliset työtavat

Varhaisiän musiikinopettaja käyttää työssään eri opetusmenetelmiä laaja-alaisesti ja monipuolisesti. Musiikkileikkikoulussa käytettäviä musiikillisia työtapoja ovat laulaminen, loruilminen, musiikkiliikunta, soittaminen ja musiikin kuunteleminen. Varhaisiän musiikinopettaja usein myös integroi musiikkia muihin taiteiden ja opetuksen alueisiin. Musiikillisia työtapoja käyttäen musiikkikasvatuksesta tulee rikasta ja omintakeista ja se vaikuttaa lapseen kokonaisvaltaisesti. (Marjanen 2011a, 393.)

3.1.1 Laulaminen

Laulaminen on musiikin harrastamisen muodoista kaikista luonnollisin (Krokfors 1985, 8). Se on yhtä luonnollinen tapa käyttää ääntään kuin puhuminen. Lapsia tulisi rohkaista ja innostaa oman äänensä löytämiseen ja erilaisten äänenkäyttötapojen kokeilemiseen. Laulaen voidaan esimerkiksi ilmaista ja purkaa tunteita. Laulamalla voidaan monipuolisesti ilmentää erilaisia musiikin peruselementtejä kuten rytmiä, melodiaa, muotorakennetta ja harmoniaa. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piiroinen & Mäkinen 2001, 106.) Laulaminen vaikuttaa myös lapsen puheen kehitykseen sekä kokonaiskehitykseen laajentaen sanavarastoa, kehittämällä muistia ja loogista ajattelua sekä mielikuvitusta (Krokfors 1985, 8).

Musiikkileikkikouluryhmiin lauluja suunniteltaessa ja valittaessa on hyvä lähteä liikkeelle lapsista ja heidän edellytyksistään osallistua laulamiseen (Krokfors 1985, 64). Laulut voidaan jakaa kahteen ryhmään: lasten kanssa laulettaviin ja lapsille laulettaviin lauluihin. Lasten kanssa laulettavat laulut ovat sellaisia, jotka lasten on tarkoitus oppia laulamaan itse. Niiden on oltava muodoltaan, rytmiltään, ambitukseltaan eli sävelalaltaan ja sävellajiltaan sellaisia, että jokainen lapsi pysyy mukana. Myös laulun aihepiiriin sekä sanoituksen yksinkertaisuuteen tai monimutkaisuuteen pitää kiinnittää huomiota. Sen sijaan lapselle laulettaviksi eli lasten kuunneltaviksi tarkoitettavat laulut ovat rytmisesti ja melodisesti monimutkaisempia ja usein monisäkeistöisiä lauluja. Tällaista kuuntelulaulua lapsille laulettaessa varhaisiän

musiikinopettajan on kiinnitettävä huomiota laulun sisältöä korostavaan esi-
tystapaan. (Hongisto-Åberg ym. 2001, 108–109.)

Musiikkitoimintaa suunnitellessa varhaisiän musiikinopettajan tulee huomi-
oida lapsen edellytykset laulaa eri ikävaiheissa. Jokainen lapsi on yksilö ja
lapset oppivatkin laulamaan kukin omaa vauhtiaan. (Krokkfors 1985, 28.)
Musiikkileikkikoulussa esimerkiksi 3-vuotiaiden lasten kanssa laulettavat
laulut ovat lukukauden alussa melodialtaan ja rytmiltään helppoja 2–3-sä-
velen lauluja (Ollaranta & Simojoki 1989, 110). 5–6-vuotiaiden lasten
kanssa lauluvalikoima monipuolistuu ja laulettavissa lauluissa voi olla jo esi-
merkiksi dynamiikan ja tempon vaihteluita. Lapset voivat laulaa hiljaa, voi-
makkaasti, hitaasti tai nopeasti. (Hongisto-Åberg ym. 2001, 75–76.)

3.1.2 Loruileminen

Loruileminen edistää puheintonaation ja selkeän artikulaation muodostu-
mista (Hongisto-Åberg ym. 2001, 72). Lorujen runsaalla sekä säännöllisellä
käytöllä on myönteinen vaikutus myös luku- ja kirjoitushäiriöiden ennaltaeh-
käisyyn (Ollaranta & Simojoki 1989, 146). Loruileminen on osittain varhaista
musiikkiliikuntaa ja sen avulla lapsen ja aikuisen välille muodostuu läheinen
fyysinen yhteys. Lorujen avulla voidaan jo pienelle vauvalle antaa kokemuk-
sia musiikin peruskäsitteistä, esimerkiksi loruttelemalla hiljaisesti ja voimak-
kaasti. Loruilemisessa tärkeintä on, että lapsella ja hänen kanssaan leikki-
vällä on hauskaa. (Krokkfors 1985, 29–31.)

Musiikkitoimintaa suunnitellessa on hyvä huomioida loruilemisen merkitys
perheryhmissä. Esimerkiksi vanhemmat, jotka arastelevat laulamista, voivat
lorujen avulla vahventaa suhdettaan lapseen sekä saada käyttökelpoista
materiaalia myös kotikäyttöön. Säännöllisesti toistuva tuokio, jolloin aiku-
nen loruilee lapsen kanssa, luo turvallisuutta ja pysyvyyttä lapsen maail-
maan (Hongisto-Åberg ym. 2001, 63). Loruihin ja yleensäkin leikkeihin kuu-
luva säännönmukaisuus auttaa lasta ennakoimaan tulevaa ja ottamaan
myöhemmin itse osaa leikkiin. Kun lorua täydennetään esimerkiksi koske-
tuksella lapsen kämmeneen, lapselle alkaa selvitä leikin tarkoitus ja myös
sanojen merkitys. (Hauta & Leinonen 2009, 7–8.)

3.1.3 Musiikkiliikunta

Musiikkiliikunnassa yhdistyvät kuuntelu, laulaminen, kehon liike ja oma keksintä. Oma keho toimii musiikillisena instrumenttina ja täten antaa jokaiselle mahdollisuuden musisoida musiikillisen osaamisen tasosta riippumatta. Tavoitteena on aktivoida koko keho aistimaan, vastaanottamaan ja sisäistämään musiikkia. Eri aistitoiminnot ja havainnot sekä toiminta, kuuntelu, tunteet ja ajattelu yhdistyvät erottamattomasti toiminnassa. Tämä vahvistaa mielen ja kehon yhteyttä ja edistää kokonaisvaltaista oppimista. (Juntunen, Perkiö & Simola-Isaksson 2010, 8–11.)

Musiikkiliikunnan tavoitteina on kehittää lapsen rytmitajua, keskittymis- ja kuuntelukykyä, reaktio- ja koordinaatiokykyä, kontakti- ja kommunikointikykyä sekä liikunnallisia valmiuksia. Musiikkiliikunnan keinoilla voidaan syventää musiikin peruskäsitteiden kokemista ja niiden hallintaa. Esimerkiksi musiikkiliikunta auttaa hahmottamaan dynamiikan ja tempon vaihteluita sekä musiikin muotorakenteita, äänen kestoa ja taukoa. Rytmisiä perusasioita, kuten musiikin sykettä, sanarytmejä ja tasa- ja kolmijakoisia rytmejä, voidaan harjaannuttaa liikkuen. (Hongisto-Åberg ym. 2001, 156–157.)

Lasten opetuksen suunnittelemisessa ja opetuksessa on tärkeää muistaa, että lapsi oppii kokeilun ja matkimisen kautta. Lapselle liike on luontainen tapa reagoida musiikkiin ja liikkeen avulla lapsi myös tutustuu ympäröivään maailmaan. Varhaisiän musiikinopettajan on tärkeää luoda ilmapiiri, jossa jokainen kokee olevansa huomioitu ja tuntee olevansa hyväksytty. (Juntunen, Perkiö & Simola-Isaksson 2010, 11–13.) Vauvaryhmien musiikkiliikuntoja suunnitellessa kannattaa huomioida se, että vastasyntyneen hermosolujen kehittyminen ja kytkeytyminen toisiinsa vaativat aististimulaatiota erityisesti tasapaino-, tunto- ja asentoaisteista. Aististimulaatiota vauvalle voi antaa esimerkiksi koskettamalla, keinuttamalla ja liikuttamalla. Kun musiikin kanssa liikutaan lapsi sylissä, lapsi kokee musiikin sykkeen sekä liikkeen suunnat. (Juntunen, Perkiö & Simola-Isaksson 2010, 40–42.)

Musiikkiliikunnassa opettajan tehtävänä on ohjata lapsen luontaista kykyä rytmiseen ilmaisuun ja yhdistää se musiikin rytmeihin. Opetuksen alkuvaiheessa annetaan tilaa liikeharjoituksille ja musiikin vapaalle liikunnalliselle tutkimiselle. Lasten kanssa työskenneltäessä on tärkeä aloittaa siitä, mitä osataan jo entuudestaan. Lapsen on tärkeää saada kokemus ”minä osaan”. (Juntunen, Perkiö & Simola-Isaksson 2010, 44.) Suunnitellessa musiikkiliikuntoja on hyvä myös huomioida se, että vaikka lapsen kävely olisi vielä epävarmaa, hän voi olla esimerkiksi tanssissa mukana seuraamalla tanssivia aikuisia ja matkimalla liikkeitä vaikkapa hytkytellen, taputellen, heilutellen käsiä tai keinutellen (Juntunen, Perkiö & Simola-Isaksson 2010, 43).

3.1.4 Soittaminen

Varhaisiän musiikinopettajan on hyvä miettiä etukäteen, mitä soittimia käytetään ja missä vaiheessa soitetaan ja miten soittimet jaetaan. Suunnitellessa toimintaa päätetään myös, mitä soittimilla tehdään ja miten soittohetki päättyy. Varhaisiän musiikinopettaja antaa omalla toiminnallaan myös mallin soitinten käsittelyyn. Hänen asenteensa soittimiin ja soittamiseen välittyy lapsille herkästi. (Hongisto-Åberg ym. 2001, 137.)

Musiikkitoimintaa ja sen suunnittelua mahdollistavat tai rajoittavat käytettävissä olevat soittimet. Musiikkileikkikoulujen soitinten tarjonta voi vaihdella laajasti, mutta lähes aina soittimistosta löytyy jokaiselle osallistujalle rytmikapulat, marakassit ja triangelit. Muita yleisiä rytmisoittimia ovat muun muassa tamburiini, kehärumpu, putkipenaali, quiro ja kulkuset. Hyvin varustetussa musiikkileikkikoulussa on tarjolla myös erilaisia melodiasoittimia, kuten kellopelejä ja mahdollisesti viisikielisiä kanteleita (Hongisto-Åberg, ym. 2001, 138).

Soittaminen tarjoaa lapselle muun muassa onnistumisen elämyksiä ja tutustuttaa lasta erilaisiin sointiväreihin. Soittamisen avulla voidaan kehittää lapsen motorisia valmiuksia ja keskittymis-, kuuntelu- ja koordinaatiokykyjä. Soittaminen vahvistaa esimerkiksi perussykkeen kokemista ja ymmärtämistä ja melodia- ja muototajua. Musiikin muodon ymmärtämistä varhaisiän musiikinopettaja voi vahvistaa suunnittelemalla soittamiseen toiminnan,

jossa esimerkiksi vaihdetaan soittimia säkeittäin tai lauletaan ja soitetaan säkeitä vuorotellen. Myös solo-tutti-harjoitukset vahvistavat lapsen musiikillista muototajua. (Helemaa-Hollo 2012–2015.)

Lapsen ensimmäiset soittimet ovat oma ääni ja oma keho, esimerkiksi polvirummut, tömistykset ja erilaiset äänet suulla. Rytmisoittimien valinnassa huomioidaan lasten ikä- ja kehitystaso ja käsittelytaidot (Helemaa-Hollo 2012–2015.) Esimerkiksi yksivuotiaalle sopivia soittimia ovat pienet marakassit ja rytmikapulat (Kivelä-Taskinen 2013, 71). On suositeltavaa, että tutustutaan yhteen uuteen soittimeen kerrallaan. Näin lapsi pystyy omaksumaan soittoasennon ja -tavan parhaiten ja myös muistaa paremmin soittimen nimen ja sointiväriin. Ennen ohjattua toimintaa lapselle kannattaa antaa aikaa tutustua rauhassa uuteen soittimeen. (Helemaa-Hollo 2012–2015.)

3.1.5 Kuunteleminen

Kuunteleminen on eri asia kuin kuuleminen. Kuuleminen on passiivinen tapahtuma, jossa ääniaaltojen värähtely muuttuu aivoihin kulkeviksi hermoärsykkeiksi, jotka kuulokeskuksemme tulkitsee ääniksi. Kuunteleminen taasen edellyttää omaa aktiivista toimintaa. Kuunnella jotakin on keskityttävä, tehtävä tietoisia havaintoja ja suoritettava erilaisia valintoja. (Hongisto-Åberg ym. 2001, 90–91.)

Peruskoulun ala-asteen musiikinopetuksen kuuntelukasvatuksen tavoitteet, jotka määritellään tarkasti ja kattavasti teoksessa *Musiikin didaktikka* (Linnankivi, Tenkku & Urho 1994), voidaan soveltaa myös varhaisiän musiikkikasvatukseen. Yleisissä tavoitteissa määritellään muun muassa lapsen kuunteluvalmiuksen lisääminen kehittämällä rytmi-, melodia-, sointiväri-, harmonia- ja muototajua sekä voimakkuuden kokemista. Kuuntelukasvatuksen tavoitteena on myös musiikin kuuntelun tarpeen herättäminen ja musiikin yleisen tuntemuksen edistäminen. (Linnankivi, Tenkku & Urho 1994, 216–217.)

Musiikkileikkikoulussa kuuntelutilanteelle asetetaan aina jokin tavoite, jonka perusteella valitaan kuunneltava musiikki ja siihen liittyvät työ- ja toimintatavat. Suunnittelussa tulisi huomioida ryhmä- ja lapsikohtaiset edellytykset sekä tehtävän tarkoitus. Esimerkiksi suositeltu kuuntelun kesto voidaan karkeasti määritellä niin, että mitä nuorempi lapsi, sitä lyhyempi näyte. Musiikin valintaan ja näytteen keston kuitenkin vaikuttavat kuuntelijan ikä ja aikaisemmat kuuntelutottumukset. Musiikkia valitessa varhaisiän musiikinopettajan on hyvä muistaa, että kuuntelukasvatuksessa edetään helposta musiikista vaativampaan eli esimerkiksi tutun laulun kuuntelemisesta edetään ennestään tuntemattoman laulun kuuntelemiseen. (Hongisto-Åberg ym. 2001, 93–95.)

Kuuntelussa ja yleisestikin musiikkileikkikoulussa käytössä olevien äänitteiden tulee olla mahdollisimman hyvälaatuisia, jotta musiikki pääsee oikeuksiinsa. Kuuntelutilanne kannattaa suunnitella hyvin ja muistaa, että tärkeää siinä on rauhallinen ja kiireetön tunnelma. Kuuntelutilanteessa voidaan siis rentoutua ja keskittyä kuuntelemiseen esimerkiksi istuen mukavasti lattialla tai makoilemalla peiton päällä. (Hongisto-Åberg ym. 2001, 93–95.)

3.2 Musiikkitoiminnan suunnittelun erityisalueet

Varhaisiän musiikinopettajan suunnittelutyössä on vahvasti esillä edellä kuvatut musiikilliset työtavat, joiden avulla opetettava asiaa alustetaan, vahvistetaan ja lopulta opitaan. Musiikin opetukselliset asiat opetetaan lapsille elämysten ja leikin keinoin. Varhaisiän musiikinopettajan suunnittelutyöhön liittyvätkin oleellisesti käsitteet: teematyöskentely, käsiteparit ja piilo-opetus.

3.2.1 Teematyöskentely

Varhaisiän musiikinopettajan koulutukseen kuuluu tietty määrä opetuksen tarkkailua ja havainnointia eli observointia. Olen käynyt observoimassa monissa eri musiikkioppilaitoksissa ja lähes kaikissa olen huomannut olevan käytössä teemoihin pohjautuvan työskentelyn. Teemoihin pohjautuvassa työskentelyssä aihealueet eli teemat valitaan läheltä lapsen maailmaa. Teemaksi voidaan valita esimerkiksi sirkus, liikenne, maatila, avaruus tai vaikka

jokin eläin. Opetettava asia sidotaan teemaan sopivaksi ja siten se on lapsen ymmärrettävissä.

Usein teema vaihdetaan kolmen tai neljän viikon välein. Jos opetettavana asiana on vaikkapa hidas-nopea-käsitepari, niin ensimmäisellä opetuskerrolla tähän aiheeseen vasta tutustutaan. Toisella opetuskerralla käsitepari vahvistetaan musiikillisin työtavoin ja kolmannella kerralla on tavoitteena oppiminen. Neljännellä opetuskerralla voidaan vielä syventää käsiteparin oppimista. (Helemaa-Hollo 2012–2015.)

3.2.2 Motivointi

Erilaiset havaintovälineet motivoivat lasta toimintaan ja auttavat häntä eläytymään opetettavaan asiaan ja teemaan (Helemaa-Hollo 2012–2015). Motivointina voidaan käyttää esimerkiksi käsinukkeja, kuvia, satuja ja melkein mitä vain, mitä varhaisiän musiikinopettaja keksii.

3.2.3 Käsiteparit

Musiikin opetuksen peruskäsitteiksi luokitellaan äänen ominaisuudet, voima, kesto, taso ja sointiväri. Näistä johdettavia musiikkikäsitteitä ovat dynamiikka, rytmi, tempo, melodia, harmonia, tekstuuri ja muoto. (Linnankivi, Tenkku & Urho 1994, 18–20.) Varhaisiän musiikkikasvatuksessa lapsille opetetaan erilaisia musiikillisiä käsitteitä vastakohtaparien eli niin kutsuttujen käsiteparien avulla. Käsiteparien opetuksessa lähtökohtana on aina elämyksellinen kokeminen sekä musiikillisten työtapojen hyödyntäminen. Opetettavaa asiaa tukevat erilaiset laululeikit ja tuttujen laulujen muunteleminen. (Helemaa-Hollo 2012–2015.)

Musiikkileikkikoulussa opetettavia käsitepareja ovat muun muassa tempoon liittyen hidas-nopea ja hidastuva-nopeutuva, dynamiikkaan liittyen voimakas-hiljainen ja voimistuva-hiljentävä, melodiaan liittyen korkea-matala ja nouseva-laskeva, sointiväriin liittyen kirkas-tumma ja pehmeä-kova sekä rytmiin liittyvä käsitepari marssi-valssi. Käsiteparien avulla voidaan opettaa

myös harmonian sointutajua duuri-molli-käsiteparilla. (Helemaa-Hollo 2012–2015.)

Esimerkiksi lapsen melodiatajua voidaan kehittää käsitepareilla korkea-matala ja nouseva-laskeva. Korkea-matala-käsiteparia opettaessa havaintovälineenä voidaan käyttää jotain lapsen maailmaan liittyvää. Tätä voidaan havainnollistaa esimerkiksi linnun ja karhun tai lentokoneen ja laivan avulla. Tätä voidaan lähteä opettamaan liikkuen ja edetä siitä laulamiseen ja soittamiseen. (Helemaa-Hollo 2012–2015.)

Rytmikasvatuksessa myös elämyksellinen rytmin kokeminen ja kuunteleminen ovat tärkeitä lähtökohtia (Helemaa-Hollo 2012–2015). Tasajakoista ja kolmijakoista rytmiä voidaan harjoitella marssi-valssi-käsiteparin avulla. Tämän voi soveltaa lapsen maailmaan esimerkiksi ritarien ja prinsessojen avulla: ritarit marssivat ja prinsessat tanssivat valssia. Käsiteparia havainnollistetaan musiikillisen työtapojen avulla, esimerkiksi liikkuen, laulaen ja soittaen. Samalla opetellaan myös tunnistamaan kuulohavainnon perusteella tasajakoinen ja kolmijakoinen rytmi.

3.2.4 Piilo-opetus

Käsiteparien havainnollistamista ja opettamista leikkien avulla kutsutaan piilo-opetuksiksi (Pohjois-Kymen musiikkiopisto 2016). Piilo-opetuksella voidaan tarkoittaa myös laulunopettamismenetelmää. Varhaisiän musiikinopettaja voi suunnitella musiikkiliikunnan uuden laulun melodiaan tai kuunteluttaa rentoutuksena laulun, joka myöhemmin opetellaan laulamaan. Tällä tavoin laulu tulee ikään kuin vaivihkaa tutuksi. (Hongisto-Åberg ym. 2001, 112.)

4 RYHMÄ

Ryhmän käsite liittyy olennaisesti opinäytetyöhöni, koska toteuttamani Aina sama laulu -projekti perustui varhaisiän musiikinopettajien yhteistyöhön pienryhmässä.

Ryhmä koostuu yksilöistä ja sen toiminnan luonne riippuu erilaisten ihmisten persoonallisista panoksista. Jokainen jäsen tuo ryhmään yksilöllisen energiansa, josta yhdessä muiden jäsenten kanssa muodostuu ryhmän kokonaisenergia eli synergia. Yksilön toiminta, ryhmäkokonaisuuden toiminta ja ryhmän ympäristö vaikuttavat kaikki toisiinsa. Ryhmädynamiikalla tarkoitetaan ryhmätilanteissa ja -suhteissa tapahtuvaa jatkuvaa muutosta ja juurista syystä yksilöllisistä ominaisuuksista ei koskaan kyetä yhteenlaske- malla ja vähentämällä päättämään, millainen ryhmän kokonaisuudesta muodostuu. (Himberg & Jauhiainen 2003, 94–95.)

Ryhmiä voidaan jäsentää eri tekijöiden, esimerkiksi ryhmäkoon, perusteella. Pienryhmä on enintään 8–10-henkinen, ja siinä jokaisen on mahdollista olla vuorovaikutuksessa kaikkien muiden kanssa. Pienryhmässä jokaiselle muodostuu käsitys jokaisesta ryhmän jäsenestä ja ryhmästä kokonaisuutena. Suuryhmä on pienryhmää suurempi ja tällaisia ryhmätilanteita ovat esimerkiksi puhe-tilaisuudet ja luennot. (Himberg & Jauhiainen 2003, 101.)

4.1 Tavoitteellinen ryhmä

Tavoitteellisia ryhmiä muodostetaan yhteistä tavoitteellista toimintaa varten. Tavoitteelliset ryhmät voivat syntyä yhteisen kiinnostuksen kohteen ympärille spontaanisti, mutta myös suunnitellusti. Tällainen tavoitteellinen ryhmä voidaan siis perustaa myös tiettyä tarkoitusta varten. Tavoitteellisen ryhmän keskeisin tunnusmerkki on yhteinen päämäärätietoinen toiminta, joka liittyy jäsenet toisiinsa. Jäsenten keskinäisellä päätöksellä ryhmiä muodostetaan ja lakkautetaan. Ryhmän saavutettua tavoitteensa jäsenet eivät välttämättä

jatka toimintaansa samassa kokoonpanossa. Ryhmän jäsenet voivat ryhmittä uudelleen päästäkseen uusiin tavoitteisiin. (Himberg & Jauhiainen 2003, 167–169.)

Tavoitteellisen ryhmän toiminta perustuu kahteen asiaan: henkilökohtaisiin ja yhteisiin päämääriin. Henkilökohtaisilla päämäärillä tarkoitetaan puolestaan yksilöiden halua ja mahdollisuutta toteuttaa persoonallisia tarpeitaan. Ryhmän yhteisillä päämäärillä tarkoitetaan ryhmän jäsenten yhteistä halua muuttaa ympäristöään. Ryhmä ei voi esimerkiksi sivuuttaa yksilöiden tarpeita, mutta toisaalta yksilöiden on sovitettava kiinnostuksen kohteensa muiden etuihin. Tavoitteellinen ryhmä on siis väline jonkin päämäärän saavuttamiseksi. Ryhmän toiminnalla on asiakohdaiset ja ajalliset rajat. Kun ryhmän yhteinen tavoite on saavutettu, ryhmä lopettaa toimintansa. Ryhmän jäsenet eivät välttämättä sitoudu toisiinsa, mutta ryhmän ajamaan yhteiseen asiaan voidaan sitoutua. (Himberg & Jauhiainen 2003, 167–169.)

4.2 Ryhmätyöskentely

Ryhmän tehtäväsuoritus on usein tehokkaampi ja laadukkaampi kuin yksilön. On todettu, että pelkkä toisten ihmisten läsnäolo usein edistää tehtävän suorittamista ja nostaa yksilön vireystilaa. Ryhmässä on yleensä tarjolla enemmän asiantuntemusta ja analysointikykyä kuin yksittäisillä ihmisillä. Ryhmätyöskentelyä voi tehostaa myös hyvä johtajuus. Johtajan tehtävänä on huolehtia ryhmän toiminnan kannalta välttämättömistä voimavaroista, ihmisten motivoimisesta ja toiminnan yhteensovittamisesta. (Himberg & Jauhiainen 2003, 104–105.)

Ryhmätyöskentelyn kannalta välttämättömiä ratkaisuja ovat tavoitteen edellyttämä keskinäinen yhteydenpito, työnjako, toimintasäännöt, vallankäyttö sekä hyväksyntä. Toiminnallaan ryhmän jäsenet joko edistävät tai estävät ryhmän toiminnalle välttämättömien kysymysten ratkaisua tai ovat niiden suhteen välinpitämättömiä. Ryhmä tarvitsee toimiakseen selkeää viestintää eli avointa kommunikaatiota. Kommunikaatio perustuu aktiiviseen kuuntelemiseen, joka on tarkoituksellista ja keskittynyttä. (Himberg & Jauhiainen 2003, 119–122.)

5 AINA SAMA LAULU -PROJEKTI

Aina sama laulu -ryhmän tarkoituksena oli tuottaa paljon materiaalia ryhmän jäsenten käyttöön ja samalla halusin selvittää, kuinka varhaisiän musiikinopettajat kokevat yhteistyön merkityksen tuntien suunnittelussa ja musiikkileikkikoulun materiaalien kokoamisessa. Tarkoituksena oli myös kartoittaa, onko tällaiselle ryhmätyöskentelylle tulevaisuudessa tarvetta ja kiinnostusta.

Alustavan suunnitelman mukaan tämä ryhmä toteutettaisiin, jos vähintään kolme varhaisiän musiikinopettajaa ilmoittautuisi mukaan. Tavoitteena oli kuitenkin saada ryhmään viisi osallistujaa. Ryhmän tapaamiskertojen määrää ei ennalta ollut määrätty, vaan se jäi ryhmän päätettäväksi. Tavoite saavutettaisiin parhaiten joko kolmella tai neljällä tapaamiskerralla.

Aina sama laulu -ryhmä käynnistyi Facebookin Muskari-ideoita-ryhmän seinälle lataamastani ilmoituksesta tammikuussa 2016 (LIITE 1). Idea oli herättänyt kiinnostusta jo aiemmin kollegojeni keskuudessa. Ilmoituksessa kerrottiin ryhmän ensimmäisen tapaamisen päivämäärä ja mitä ensimmäiseen tapaamiseen tarvitaan mukaan. Ryhmään ilmoittautui määräpäivään mennessä yhdeksän varhaisiän musiikinopettajaa, joista seitsemän ensimmäistä pääsi mukaan.

5.1 Ensimmäinen tapaaminen

Aina sama laulu -ryhmän virallinen ensimmäinen tapaaminen oli 24.1.2016 kodissani Lahdessa ja paikalle pääsivät kaikki osallistujat. Ensimmäisen tapaamisen yhtenä tavoitteena oli luoda ryhmän keskuuteen rento ja positiivinen ilmapiiri sekä tutustua toisiin. Suurin osa ryhmäläisistä tiesi toisensa jo etukäteen nimeltä ja jotkut ryhmäläisistä jopa tunsivat toisensa entuudestaan. Osaltaan ilmapiiriin varmasti vaikutti myös se, että kaikki osallistujat olivat valmistuneita varhaisiän musiikinopettajia ja kiinnostuneita alkavasta projektista. Motivaatio edesauttoi ilmapiirin muodostumista rennon avoimeksi.

Ensimmäisen tapaamisen aikana päätettiin yhdessä tapaamiskertojen määrä sekä aiheet, joihin yhdessä haluttiin syventyä ja tutustua. Tapaamiskertoja sovittiin pidettäväksi kolme tämän ensitapaamisen lisäksi. Teema-työskentelyyn valikoitui todella helposti ja nopeasti neljä eri teemaa: intiaanit, sirkus, ritarit ja prinsessat ja ötökät. Muita aiheita pohdittaessa esille tuli halu saada vaihtelua musiikkileikkikoulun perusrhythmisoitinten käyttöön. Lisäksi yhdeksi osa-alueeksi sovittiin muskarisuosikit vuosien varrelta, toisinaan toimiviksi ja erittäin suosituiksi havaitut musiikkitoiminnat. Ryhmässä toivottiin myös ideoita esimerkiksi perheryhmien musiikkiliikuntaan sekä paneutumista soitinvalmennuksen sisältöön ja tavoitteisiin.

5.2 Toinen tapaaminen

Toinen tapaamiskerta pidettiin 14.2.2016 kotonani Lahdessa ja siihen oli varattu aikaa kuusi tuntia (klo 11–17). Sinä aikana oli tarkoitus käsitellä kahden kerran aiheet, koska sairaustapaus peruutti aiemman tapaamisen. Tavoitteena oli käsitellä neljän eri teeman ohjelmistot, perheryhmien musiikkiliikunnat ja muskarisuosikit. Etukäteen sovittiin, että tapaamiset äänitetään materiaalipaketin työstämisen tueksi. Äänittäminen ei tuntunut alun kankeuden jälkeen häiritsevän työskentelyä. Minä toimin kirjurina ja tein muistiinpanoja ohjelmistosta mahdollisimman kattavasti ja monipuolisesti.

Ryhmän toiminta oli alusta alkaen erittäin vuorovaikutteista ja dynaamista. Osallistujat olivat selvästi innostuneita ja motivoituneita jakamaan sekä vastaanottamaan uusia ideoita. Vaikka ennalta oli sovittu, että ohjelmistosta koostetaan materiaalipaketti ja tehtävänäni on tehdä muistiinpanot, monet kirjoittivat omiin muistiinpanoihin heti hyväksi havaitsemansa ideat. Esimerkiksi monet käyttökelpoiset äänitteet kirjattiin tarkkaan. Osallistujilla olikin runsaasti materiaalia mukana jaettavaksi ja tutkittavaksi. Osa lauluista oli kaikille tuntemattomia ja joitain niistä tutkittiin tarkemmin yhdessä. Välillä keskustelua oli syytä pysäyttää, jotta pysyin muistiinpanojeni kanssa vauhdissa mukana.

Päivän aikataulu oli erittäin liukuva. Teemasta toiseen eteneminen sujui melko luontevasti ja kahden teeman käsittelyn jälkeen pidettiin lounastauko.

Tämän jälkeen vuorossa oli vielä jäljellä olevat toiset kaksi teemaa sekä musiikkiliikunnat ja muskarisuosikit. Ohjailin kirjoitusteni lomasta jonkin verran keskustelua eteenpäin ja välillä johdattelin takaisin aiheeseen, koska monia kokemuksia ja haasteita haluttiin jakaa saman ammattikunnan edustajien kesken laajemmin. Paljon myös kyseltiin vinkkejä erilaisiin työssä kohdattuihin tilanteisiin.

Tapaamisen lähestyessä kohti päätöstään totesimme yhdessä, että niin musiikkiliikuntojen kuin muskarisuosikkien työstäminen sai jäädä seuraavaan kertaan. Lopuksi pyysin vielä jokaista kirjoittamaan päivästä vapaasti palautetta sekä kirjoittamaan vaikkapa siitä, miltä tämänlainen työskentely tuntui (LIITE 3).

5.3 Kolmas tapaaminen

Kolmas tapaaminen oli noin kuukauden kuluttua edellisestä 13.3.2016 ja tällä kertaa tapaaminen pidettiin Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lahden yhdistyksen tiloissa, joissa säännöllisesti opetetaan musiikkileikkikouluryhmiä. Päivän aiheena olivat perheryhmien musiikkiliikunnat, muskarisuosikit, soittaminen sekä musiikkivalmennus. Valitettavasti kaikki osallistujat eivät päässeet paikalle tällä kertaa.

Laitettuani äänityksen käyntiin ryhmä orientoitui edellistä kertaa nopeammin ja tiiviimmin ohjelmiston työstämiseen. Kotoinen ruokapöytäni oli vaihtunut isoon musiikkileikkikoulutilaan ja tämä vaikutti keskittymiseen erittäin positiivisesti. Päivä aloitettiin työstämällä materiaalia soittamiseen, ja tehokkaaseen tahtiin koottiin ja käytiin läpi useita kanteleryhmille sopivia kappaleita. Suunnittelun kohderyhmänä olivat niin alkeiskanteleryhmät kuin jatkokanteleryhmätkin.

*Koska tehdään taas lumimustikka,
kun maassa on lunta ja mansikka!
Koska tehdään taas lumimustikka,
no tietenkin mansikka!*

Hilpeyttä herätti kovasti Koska luistellaan -laulun melodiaan alkeiskanteleryhmälle sanoitettu kahden, mustikka- ja mansikkasoinnun kappale.

Lounastaukoon mennessä saatiin soittaminen ja siihen liittyvä ohjelmisto työstettyä. Seuraavaksi käsiteltiin musiikkiliikuntaa. Sitä lähdettiin työstämään konkreettisesti: liikkumalla ja tanssimalla. Koreografioista ei kaikilla ollut kirjallista ohjetta valmiina, joten päädyttiin videoimaan tanssit ja koostamaan niistä myöhemmin tanssiohjeet. Liikkuminen toi päivään uutta virtaa ja perheryhmille soveltuvia tansseja mentiin lopulta useita peräkkäin.

Musiikkiliikunnan jälkeen siirryttiin työstämään muskarisuosikkejä vuosien varrelta. Muistiinpanoihin kirjattiin muun muassa Pilkkikairaa pyöritän -loru, Pakkasasteita-piiritanssi sekä Piilometsän säveliä -levyiltä kappale Piilosilla. Pitkän päivän päätteksi käsiteltiin vielä musiikkivalmennuksen sisältöjä, tavoitteita ja materiaaleja. Runsaan neljän tunnin ahertamisen jälkeen musiikkivalmennuksen ohjelmisto työstettiin melko nopeasti ja tiiviisti keskustellen. Lopuksi pyysin osallistujia täyttämään päivästä erillisen palautelomakkeen (LIITE 4).

5.4 Materiaalipaketin työstäminen ja jakaminen osallistujille

Äänitettyjen tapaamisten tallenteiden sekä tekemieni muistiinpanojen avulla ryhmän jäsenille koostettiin kattava materiaalipaketti. Materiaalipaketti koostuu kahdesta erillisestä osasta: materiaalioppaasta sekä nuottikokoelmasta. Materiaalipaketti on ryhmään osallistuneiden varhaisiän musiikinopettajien yhteinen aikaansaannos, jonka ryhmän vetäjänä työstin käyttäjäväliseen muotoon. Niin materiaaliopas kuin nuottikokoelma on tarkoitettu vain Aina sama laulu -ryhmän osallistujien omaan käyttöön. Tekijänoikeudellisista syistä niiden kopioiminen tai eteenpäin jakaminen ei ole missään tapauksessa sallittua.

Tämän materiaalipaketin työstäminen muodostui odotettua haasteellisemmaksi, sillä materiaalioppaan ja nuottien muokkaaminen käyttökelpoiseksi, ymmärrettäväksi materiaaliksi oli vaikeampaa kuin olin ajatellut. Nuottien luominen erillisellä ohjelmalla yhteneväksi kokonaisuudeksi vaati aikaa ja

tarkkuutta huomattavasti enemmän kuin olin oletanut. Kuitenkin nuottikoelmaan selkeys, käytettävyys, yhteneväisyys sekä laadukas ulkoasu olivat sellaisia asioita, joista en halunnut tinkiä. Perheryhmille sopivien tanssien koreografioiden kirjoittaminen materiaalioppaaseen epäonnistui valitettavasti täysin, koska puhelimelleni tapahtuneen onnettomuuden takia tanssi-videot tuhoutuivat.

Materiaaliopas ja nuottikokoelma on tarkoitettu käytettäväksi yhtenä kokonaisuutena. Materiaalioppaasta muodostui lopulta runsas 60-sivuinen teos, joka sisältää ryhmän jäsenten sopimien teemojen ja aiheiden ohjelmistoa kaikkia musiikillisia työtapoja hyödyntäen. Materiaalioppaassa on myös ohjelmistoa erilaisille soitinryhmille ja muskarisuosikkeja vuosien varrelta sekä vinkkejä musiikkivalmennusryhmiin (LIITE 2). Suuri osa materiaalioppaan laululeikeistä on suoraan ryhmän osallistujien omia tuotoksia ja sovellutuksia. Mukana on myös osallistujien omia lastenlaulusävellyksiä.

Materiaalipaketin nuottikokoelma sisältää noin 100 laulua lyriikkoineen, nuotteineen ja sointuineen. Nuottikokoelma on olennainen osa materiaalipakettia, sillä sen avulla jokainen ryhmän jäsen kykenee hyödyntämään materiaalioppaan ohjeita sekä valitsemaan omaan opetustyyliin sopivat laulut ja leikit helposti, ilman erillistä käyntiä kirjaston nuottihyllylle.

Halusin tehdä materiaalipaketista kulutusta kestävän, joten se painatettiin ammattimaisesti lahtelaisessa painoyrityksessä. Materiaalioppaasta ja nuottikokoelmasta tehtiin kierresidotut A4-kokoiset vihot, joiden paperi on kulutusta kestävä, paksua paperia. Nuottikokoelma sai vielä erityiset muoviset suojakannet, jotta se kestää kuljettamista. Materiaalipaketin maltillisista kustannuksista puhuttiin ryhmän osallistujien kesken ja niiden suuruudesta keskusteltiin etukäteen.

Materiaaliopas ja nuottikokoelma jaettiin osallistujille lokakuussa. Materiaalipaketin jaon yhteydessä pyysin kaikkia paikalle päässeitä osallistujia vielä täyttämään pienimuotoisen palautteen koskien tuota materiaalipakettia ja koko projektia.

5.5 Ryhmän osallistujien palaute projektista

Jokaisen tapaamisen jälkeen pyysin osallistujia kirjoittamaan palautetta, kun tunteet ja mielipiteet olivat vielä tuoreessa muistissa. Toisen tapaamisen jälkeen vapaasti kirjoitetut palautekyselyt (LIITE 3) sisälsivät kaikki kehuja yhteistyöstä ja vertaistuesta, jota tämänkaltaisella työskentelyllä sai.

Päivä oli antoisa. Yhdessä jakaminen ja ideointi tuo omaan työhön paljon uutta ja huomaa kuinka jumissa välillä on oman tekemisen kanssa.

Toinen tapaaminen kaikkine teemoineen oli pitkä ja vaativa ja siitä oli myös kirjoitettu pariin palautteeseen. Jokaiseen aiheeseen piti varata tarpeeksi aikaa ja materiaalia saattoi olla työskentelyn kannalta jopa liikaa. Musiikki-toiminnan suunnitteluun osallistujat kokivat kuitenkin saaneensa ryhmätyöskentelystä enemmän kuin yksinään suunnittelemisesta. Monissa palautteissa myös kirjoitettiin siitä, kuinka tällaisella työskentelytavalla sai paljon uusia, erilaisia ajatuksia ja ideoita.

Pienillä asioilla tai muutoksilla tai lisäyksillä voi saada todella kivaa lisää omiin tunteihin.

Kolmannen tapaamisen jälkeen täytettävä palautekysely sisälsi tarkentavia kysymyksiä samoin kuin toisen tapaamisen palautekysely (LIITE 4). Mannerheimin Lastensuojeluliiton tiloissa pidetty kolmas tapaaminen koettiin kaikista hyödyllisimmäksi kerraksi ja monissa palautteissa oli käsitelty rentoa tunnelmaa ja sitä, kuinka on ”helppo keskustella muun porukan kanssa”. Ryhmän jäsenet kokivat kaikki saaneensa äänensä kuuluviin. Monet kokivat myös, että tapaamisen aikana syntyi paljon uusia ideoita tuttuihin lauluihin. Myös ohjelmistoon löytyi paljon uusia lauluja ja loruja.

Palautteessa kysyttiin myös, miten kollegojen kohtaaminen vaikutti omaan toimintaan ja vaikuttiko se mahdollisesti intoon tehdä tätä työtä. Monet kokivat kollegojen kohtaamisen todella positiivisena asiana ja korostivat vertaistuen merkitystä tässäkin kohdassa.

Opetustyö on kovin yksinäistä, joten kollegojen vertaistuki on mahtavaa.

Palautelomakkeen viimeisessä kohdassa kysyttiin osallistujilta, olisivatko he halukkaita tekemään tämänkaltaista suunnittelutyötä jatkossa ja miksi. Miltei kaikki osallistujat olivat innokkaita jatkamaan tällaista ryhmätyöskentelyä. Palautteissa myös ehdotettiin sopivaksi tapaamismääräksi esimerkiksi kahta kertaa lukukaudessa. Ryhmätyöskentelyä haluttiin jatkaa, koska ”siitä saa energiaa paljon ja helpottaa omaa suunnittelutyötä”. Monessa palautteessa käsiteltiin sitä, että ryhmätyöskentelyllä saa uusia ideoita ja vanhoihin saa uutta potkua.

Uudet ideat ja kollegiaalinen jakaminen on mielestäni tärkeää. Työtä tekee niin kovin yksin, että tällainen jakaminen tulee todella tarpeeseen!

Materiaalipaketin jakamisen jälkeen kirjoitetussa palautteissa oltiin erittäin tyytyväisiä valmiiseen materiaalipakettiin ja hämmästeltiin materiaalipaketin runsasta sisältöä: *Näinkö paljon materiaalia kertyi sessioiden aikana?* Palautelomakkeessa pyydettiin osallistujilta kehitysideoita tällaiselle ryhmätyöskentelylle ja useat osallistujat toivoivat, että tällä ryhmällä voisi jatkaa yhteistyötä myös tulevaisuudessa ja keskustelua toivottiin jatkettavaksi Facebookissa Aina sama laulu -ryhmässä. Tulevaisuutta ajatellen esille tuli myös idea siitä, että jokaisen tuoma materiaali olisi jo työstämisvaiheessa *jakokelpoista*, jolloin kirjaajan työ helpottuisi ja vastuuta voisi jakaa kaikille tasapuolisesti. Myös aiheiden rajaamiseen sekä keskustelun ohjaamiseen sivupoluilta takaisin aiheeseen toivottiin joissain palautteissa enemmän huomiointia.

5.6 Yhteenveto

Aina sama laulu -projekti oli mielestäni onnistunut kokonaisuus. Projektin aikana ilmenneistä haasteista kuitenkin opin, kuinka asiat voi ensi kerralla tehdä paremmin. Suurin haaste koko projektissa oli työstetyn materiaalin koostaminen käyttäjäystävälliseen, ymmärrettävään muotoon. Materiaaliopasta tehdessäni kuuntelin tallenteelta ryhmäläisten keskustelua ja yritin selvittää erään lorun leikkiohjeita. Äänitteeltä kuulin lauseen: *Tässä kohtaa tehdään näin ja tässä kohtaa tällai ja sit mennään tällai*. Totesin, että oli täysin mahdoton tehtävä muodostaa pelkästä äänitteestä leikkiohjeita. En

usko, että videointi kuitenkin ratkaisee tätä pulmaa ja luulen sen häiritsevän ryhmän toimintaa liikaa. Joidenkin ryhmäläisten palautteissa ehdotettiin, että jokaisen tuoma materiaali olisi heti jakokelpoista. Tällöin laulu- ja leikkiohjeet olisivat heti ymmärrettävässä muodossa. Tätä ideaa aion hyödyntää tulevaisuudessa.

Aina sama laulu -ryhmän tapaamiset pidettiin kotonani lukuunottamatta yhtä tapaamista, joka pidettiin Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lahden yhdistyksen tiloissa. Ympäristön vaihtuminen vaikutti kaikkiin osallistujiin erittäin positiivisesti. Tunnelma oli mielestäni paljon keskittyneempi ja tapaamisen aikana olimme mielestäni tehokkaita ja aiheeseen erittäin orientoituneita. En tullut ajatelleeksi aiemmin, että ympäristöllä on aikuisiinkin niin suuri vaikutus. Jatkossa aion huomioida tämän tapaamispaikkaa valitessani. Ehkä ensimmäiseksi tapaamiseksi kotoisa ympäristö on hyvä vaihtoehto, mutta myöhemmät tapaamiset suunnittelen tilaan, jossa on helppo siirtyä pöydän vierestä vaikka tanssimaan.

Ensimmäisen tapaamisen jälkeen perustin Facebookiin suljetun ryhmän *Aina sama laulu*. Tämän Facebook-ryhmän kautta informoin osallistujia kaikesta tarpeellisesta. Esimerkiksi ensimmäisen tapaamisen aikana sovitut asiat kirjoitin ryhmän seinälle helposti saataville. Ryhmän osallistujat saivat tätä kautta myös mutkattoman väylän kysyä epäselvistä asioista. Jos tulevaisuudessa pääsen johtamaan tällaisia ryhmiä, niin aion silloinkin muodostaa samanlaisen ryhmän yhteydenpitoa varten.

6 POHDINTA

Aina sama laulu -projektin onnistuminen vahvasti käsitystäni siitä, että varhaisiän musiikinopettajien keskuudessa on tällä hetkellä halua ja tarvetta uudelleenlaiselle tavalle suunnitella musiikkitoimintaa ja työstää materiaaleja. Projektin aikana totesin, että miltei kaikki Aina sama laulu -ryhmän jäsenet mainitsivat jumittavansa välillä tuntien suunnittelemisen kanssa ja kaipaavansa uusia ideoita ja materiaaleja sekä myös uutta energiaa suunnitteluun.

Minulle tämän opinnäytetyön tekeminen Aina sama laulu -projektin kanssa on ollut antoisa ja opettavainen matka varhaisiän musiikinopettajan ammattitaidon laajuuden ymmärtämiseen. Tässä ammatissa ei koskaan ole valmis vaan aina voi oppia jotain uutta. Olen Aina sama laulu -ryhmän jäseniä havainnoimalla oppinut, kuinka pienillä ideoilla saadaan yksinkertaisestakin laulusta luotua lapselle elämys. Tapaamisten aikana olen aitiopaikalta tarkkaillut, kuinka varhaisiän musiikinopettajat jakavat keskenään ideoitaan ja vastaanottavat niitä toisiltaan motivoituneina ja innostuneina.

Ryhmän jäsenten tavoite oli alusta saakka yhteinen: uusien ideoiden ja materiaalin työstäminen musiikkitoiminnan suunnittelua helpottamaan. Ajattelin ennen tätä projektia, että ryhmätyöskentelyssä on jonkinlaista salaista voimaa, jonka merkitystä emme itse aina edes ymmärrä. Projektin jälkeen olen enemmän kuin vakuuttunut siitä, että varhaisiän musiikinopettajien yhteistyötä tällaisissa pienryhmissä kannattaa jatkaa ja kokeilla tällaisen ryhmän perustamista uudestaan. Kysymykseen, haluaisivatko ryhmän jäsenet suunnitella tällä tavoin toistamiseen musiikkitoimintaa, voidaan vastata suoralla palautteella:

Tällaisen porukan kannattaisi jatkaa yhteistyötä, kun on näin hyvään alkuun päästy.

LÄHTEET

Hauta, M. & Leinonen, S. 2009. Kun on oikein pieni. Lorut ja laululeikit varhaisen vuorovaikutuksen tukena. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Helemaa-Hollo, A. Varhaisiän musiikkikasvatuksen didaktiikka 1–4-muistiiinpanot. Lukukaudet 2012–2015. Lahden ammattikorkeakoulu.

Himberg, L. & Jauhiainen, R. 2003. Suhteita, minä, me ja muut. Porvoo: WS Bookwell.

Hongisto-Åberg, M., Lindeberg-Piiroinen, A. & Mäkinen, L. 2001. Musiikki varhaiskasvatuksessa. Tampere: Tammer-paino.

Juntunen, M-L., Nikkanen, H. M. & Westerlund, H. (toim.) 2013. Musiikkikasvattaja. Kohti reflektiivistä käytäntöä. Juva: Bookwell.

Juntunen, M-L., Perkiö, S. & Simola-Isaksson I. 2010. Musiikkia liikkuen: Musiikkiliikunnan käsikirja 1. Helsinki: WSOY.

Kivelä-Taskinen, E. 2013. Rytmikylvyn pikku-kuplat. Helsinki: Kyriiri Oy.

Krokfors, M. 1985. Lapsi ja musiikki. Laulaminen. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. P-julkaisusarja N:o 14. Porvoo: WSOY.

Lahden ammattikorkeakoulu. 2012. Opinto-opas 2012–2013. Musiikki- ja draamainstituutti. Musiikin koulutusohjelma 270 op. Varhaisiän musiikkikasvatus. [viitattu 31.10.2016] Saatavissa: <http://www.lamk.fi/opiskelijalle/opinto-opas/Documents/ops1213-mdi-varhaisian-musiikkikasvatus.pdf>

Laki taiteen perusopetuksesta 21.8.1998/633. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980633>

Linnankivi, M., Tenkku, L. & Urho, E. 1994. Musiikin didaktiikka. Juva: WSOY.

Louhivuori, J., Paananen, P. & Väkevä, L. (toim.) 2011. Musiikkikasvatus. Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen. Vaasa: Suomen Musiikkikasvatusseura – FiSME r.y.

Marjanen, K. 2011a. Musiikkisuunnittelu varhaisiän musiikinopetuksen näkökulmasta. Teoksessa Louhivuori, J., Paananen, P. & Väkevä, L. (toim.) Musiikkikasvatus. Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen. Vaasa: Suomen Musiikkikasvatusseura – FiSME r.y.

Marjanen, K. 2011b. Musiikkipedagogi (AMK): pääaineena varhaisiän musiikkikasvatus. Teoksessa Louhivuori, J., Paananen, P. & Väkevä, L. (toim.) Musiikkikasvatus. Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen. Vaasa: Suomen Musiikkikasvatusseura – FiSME r.y.

Ollaranta, R. & Simojoki, M. 1989. Laulan lasten lailla. Musiikin varhaiskasvatuksen opas. Keuruu: Otava.

Opetushallitus 2002. Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet. Helsinki: Edita Prima.

Pohjois-Kymen musiikkiopisto. Musiikkileikkikoulu. [viitattu 28.10.2016]. Saatavissa: <http://www.pkmo.fi/index.php?id=39>

Varhaisiän musiikinopettajat ry. 2013. Mitä? [viitattu 28.10.2016]. Saatavissa: <http://www.vamory.fi/mita.php>

LIITTEET

LIITE 1

”Aina sama laulu”

Huomaatko käyttäväsi muskarissa samoja lauluja uudestaan ja uudestaan niitä varioiden?
Stressaako sinuakin välillä muskarituntien suunnittelemisen ja jatkuvana materiaalipankkina toimiminen?
Kaipaako suunnitteluun uutta potkua?

Tule mukaan opinnäytetyöhöni!

Löydetään yhdessä uusi tapa tuottaa ja valmistaa muskariin materiaaleja!
Tavoitteena valmistaa runsas materiaalipaketti jokaisen osallistujan käyttöön!

Alkutapaaminen

Su 24.1.2016 klo 14.00

15140 Lahti

(tarkka osoite ilmoitetaan osallistujille)

Mukaan tarvitset kalenterin jatkotapaamisten sopimista varten, muistiinpanovälineet sekä paljon innostusta!

Valoisin terveisin

Janna Ilén

Ilmoittauduthan sähköpostitse 20.1.2016 mennessä osoitteeseen janna.ilen@student.lamk.fi.

Osallistujamäärä on rajallinen!

LIITE 2

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	INTIAANIT	2
2.1	Ohjelmisto	2
2.1.1	Aasin askeleet	-
2.1.2	Buffalo-Jim	-
2.1.3	Hiljaa yössä kulkee	-
2.1.4	Inenee	-
2.1.5	Intiaani	-
2.1.6	Intiaanileikki Kanadasta	-
2.1.7	Intiaanin kehtolaulu	-
2.1.8	Intiaanit	-
2.1.9	Jumma	-
2.1.10	Kanoottilaulu	-
2.1.11	Kenelle tuuli laulaa	-
2.1.12	Mau mau mau	-
2.1.13	Mokkasiinit	-
2.1.14	Nuotilla	-
2.1.15	Ratsastavat intiaanit	-
3	PRINSSIT	16
3.1	Ohjelmisto	16
3.1.10	Prinssin valssi	16
3.1.11	Prinssi mahtavin	17
3.1.12	Ritari	17
3.1.13	Ritarit ne marssivat	18
3.1.14	Sammakkoprinssi	19
3.1.15	Yksinäisen prinssin laulu	19
3.2	Teemaan liittyviä lauluja/musiikkeja	19
3.3	Motivointi-ideoita ja vinkkejä	19
4	SIRKUS	20
4.1	Ohjelmisto	20
4.1.1	Elefantit	20
4.1.2	Entry of the Gladiators	20
4.1.3	Karuselli (Hertat ja Tertut ja Majat ja muut...)	21
4.1.4	Laukkaa, hevoseni	21
4.1.5	Laukkaavat sirkushevokset	21
4.1.6	Mökköfanti	22
4.1.7	Nyt on aika	22
5	ÖTÖKÄT	28
5.1	Ohjelmisto	28
5.1.1	Hämähäkit hämärässä	-
5.1.2	Hämähäkki	-
5.1.3	Hyönteiset	-
5.1.4	Hyönteisiä etsimässä	-
5.1.5	Hyttynen hyrränä	-
5.1.6	Kärpänen istui polvella	-
5.1.7	Kärpäsen metsästys	-
5.1.8	Keijukaiet	-
5.1.9	Kertun mekko	-
6	HEIKKILÄINEN	30
6.1	Ohjelmisto	30
6.1.1	Heikkiläinen	30
6.1.2	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.3	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.4	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.5	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.6	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.7	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.8	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.9	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.10	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.11	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.12	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.13	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.14	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.15	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.16	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.17	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.18	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.19	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.20	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.21	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.22	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.23	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.24	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.25	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.26	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.27	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.28	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.29	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.30	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.31	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.32	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.33	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.34	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.35	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.36	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.37	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.38	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.39	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.40	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.41	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.42	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.43	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.44	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.45	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.46	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.47	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.48	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.49	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.50	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.51	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.52	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.53	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.54	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.55	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.56	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.57	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.58	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.59	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.60	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.61	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.62	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.63	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.64	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.65	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.66	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.67	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.68	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.69	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.70	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.71	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.72	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.73	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.74	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.75	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.76	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.77	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.78	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.79	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.80	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.81	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.82	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.83	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.84	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.85	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.86	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.87	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.88	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.89	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.90	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.91	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.92	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.93	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.94	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.95	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.96	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.97	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.98	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.99	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
6.1.100	Heikkiläinen ja heikkiläinen	30
8	MUSKARISUOSIKKEJA	51
8.1	Suosikit vuosien varrelta	51
8.1.1	Kalakansan laulu	51
8.1.2	Keinutan sinua pikkuisen	51
8.1.3	Koira	51
8.1.4	Oiva vauva	51
8.1.5	Pakkasasteita (Painui mittari nolloon...)	52
8.1.6	Piilosilla	52
8.1.7	Pilkkikaira	52
8.1.8	Sateen rummutus	52
8.1.9	Siili ja kärpässieni	53
8.1.10	Tip tip tiili	53
8.1.11	Tonttupaja	53
9	MUSIIKKIVALMENNUS	54
9.1	Musiikkivalmennuksen sisältöä	54
9.2	Materiaalia	54

LIITE 4

Millä tavalla koit tämän sunnuntain 13.3. tapaamisen hyödylliseksi ja mielekkääksi?

Millaisia uusia ideoita tapaamisen aikana syntyi? Olivatko ne kokeilemisen arvoisia?

Miten kollegojen kohtaaminen vaikutti sinuun? Vaikuttiko mahdollisesti intoon tehdä työtä tai haluun kehittyä ammatillisesti?

Mitä uutta opit näistä tapaamisista?

Saitko ryhmässä äänesi kuuluviin? Syntyikö tapaamisten pohjalta kenties ideoita tai ajatuksia, joita et sanonut ääneen?

Olisitko halukas tekemään tämän kaltaista suunnittelutyötä jatkossa? Miksi?

LIITE 5

VIKA PALAUTE

Materiaalipaketti on nyt jaettu ja projekti Aina sama laulu on tullut päätökseensä.
Mitkä on tunnelmat?

Mitä odotuksia sinulla oli tästä projektista? Toteutuivatko odotukset?

Kehittämissideoita tällaiselle ryhmälle ja projektille?

Vapaa sana :)

Kiitos, että olit mukana! <3